

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací v senáte zloženom z predsedu senátu Ing. JUDr. Miroslava Gavalca PhD. a členov senátu JUDr. Igora Belka a JUDr. Eleny Berthotyovej, PhD., v právnej veci navrhovateľov: 1/ **O.**, bytom W., 2/ **R.**, bytom B., 3/ **G.**, bytom N., 4/ **I.**, bytom M., všetci zast.: *JUDr. Jozefom Matkovčíkom*, so sídlom AK Vazovova č. 9/A, Bratislava, proti odporcovi: **Obvodný pozemkový úrad v Bratislave**, so sídlom Trenčianska č. 55, Bratislava, **za účasti**: 1/ Slovenský pozemkový fond, Búdкова č. 36, Bratislava, 2/ Roľnícke družstvo Zeleninárstvo Bratislava, Ivánska cesta č. 2, Bratislava, 3/ PROFINAL, a.s., Ivánska cesta č. 4, Bratislava, zast.: *JUDr. Richardom Lukačkom*, advokátom, so sídlom AK Sládkovičova č. 11, Bratislava, o **preskúmanie zákonnosti rozhodnutí** správneho orgánu v reštitučnom konaní, na odvolanie navrhovateľov proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo dňa 12. októbra 2010 č. k. 3Sp 21/2005-108, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo dňa 12. októbra 2010 č. k. 3Sp 21/2005-108 **p o t v r d z u j e .**

Navrhovateľovi právo na náhradu trov odvolacieho konania **n e p r i z n á v a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Konanie na správnom orgáne

1. Rozhodnutím č.: 1031/92-PÚ-Tr.-6/37/96/OPPaLH/Ti, 2004/PÚ-Tk zo dňa 27.12.2004 odporca ako prvostupňový správny orgán nepriznal navrhovateľom vlastnícke právo k nehnuteľnostiam nachádzajúcim sa k.ú. T. vedeným v PKV č. X. (X.) ako parc. č. X., záhrada o výmere 997 m², v PKV č. X. (X.) ako parc. č. X., dom, dvor o výmere 424 m² a PKV č. X. (X.) ako parc. č. X., záhrada o výmere 7751 m², nakoľko nespĺňajú podmienky zákona uvedené v § 4 ods. 1, 2 zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku (ďalej v texte rozsudku tiež „zák. č. 229/1991 Zb.“).

2. Svoje negatívne rozhodnutie odporca odôvodnil tým, že reštitučný titul, tzn. konfiškačné rozhodnutie č. 2059/1-b/I/46 vydané Konfiškačnou komisiou v Bratislave dňa 22.09.1944, ktorým bol pôvodným vlastníkom J. a jeho manželke K., rod. H., ako osobám nemeckej národnosti skonfiškovaný všetok poľnohospodársky majetok v zmysle nariadenia Slovenskej národnej rady č. 104/1945 Sb., bol vydaný pred rozhodným obdobím ako je určené v § 4 ods. 1 a 2 zák. č. 229/1991 Zb., tzn. pred 25. februárom 1948.

Podľa § 4 ods. 1 zák. č. 229/1991 Zb. oprávnenou osobou je štátny občan Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky, ktorý má trvalý pobyt na jej území a ktorého pôda, budovy a stavby patriace k pôvodnej poľnohospodárskej usadlosti prešli na štát alebo na iné právnické osoby v dobe od 25. februára 1948 do 1. januára 1990 spôsobom uvedeným v § 6 ods. 1.

Podľa § 4 ods. 2 predvetie zák. č. 229/1991 Zb. platí, že ak osoba, ktorej nehnuteľnosť prešla v dobe od 25. februára 1948 do 1. januára 1990 do vlastníctva štátu alebo inej právnickej osoby v prípadoch uvedených v § 6, zomrela pred uplynutím lehoty uvedenej v § 13 alebo ak bola pred uplynutím tejto lehoty vyhlásená za mŕtvu, sú oprávnenými osobami, pokiaľ sú štátnymi občanmi Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky a majú trvalý pobyt na jej území, fyzické osoby v tomto poradí .....

3. Citované ustanovenie § 4 zák. č. 229/1991 Zb. je podľa vyjadrenia odporcu smerodajné aj pre výklad ustanovenia § 6 zák. č. 229/1991 Zb., lebo tento neupravuje vyňatie majetku spod konfiškácie z hľadiska časového ale svojim obsahom len rozširuje okruh subjektov definovaním ďalších kritérií pre ďalšiu skupinu, a to oprávnené osoby.

Obdobný názor bol podľa odporcu vyslovený v rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. M-Sždov 3/2003 z 27. novembra 2003, ktorý sa stal argumentačným východiskom pre rozhodnutie odporcu.

Podľa § 6 ods. 2 zák. č. 229/1991 Zb. obdobne sa postupuje aj v prípadoch, keď fyzickým osobám vznikol nárok na vyňatie poľnohospodárskeho majetku z konfiškácie podľa osobitných predpisov [odkaz na poznámku č. 9 smeruje príkladmo k nariadeniu Zboru povereníkov č. 26/1948 Zb. SNR, ktorým sa upravuje vyňatie poľnohospodárskeho majetku osôb maďarskej národnosti z konfiškácie]. Za osoby, ktorým vznikol nárok na vyňatie poľnohospodárskeho majetku z konfiškácie podľa osobitných predpisov, 9) treba považovať na účely tohto zákona aj štátnych občanov Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky, ktorí majú trvalý pobyt na území Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky a ktorým sa skonfiškovoal [odkaz na poznámku č. 9a smeruje výslovne k nariadeniu Slovenskej národnej rady č. 104/1945 Sb. SNR o konfiškovaní a urýchlenom rozdelení pôdohospodárskeho majetku Nemcov, Maďarov, ako aj zradcov a nepriateľov slovenského národa v znení neskorších predpisov alebo k Dekrétu prezidenta republiky č. 108/1945 Zb. o konfiškácii nepriateľského majetku a o Fondoch národnej obnovy] poľnohospodársky majetok a neboli odsúdené podľa osobitných predpisov [odkaz na poznámku č. 9b smeruje výslovne k nariadeniu SNR č. 33/1945 Zb. SNR o potrestaní fašistických zločincov, okupantov, zradcov a kolaborantov a o zriadení ľudového súdnictva v znení neskorších predpisov]. Pokiaľ tento majetok bol už pred rozhodným obdobím pridelený v rámci predpisov o pozemkových reformách, rieši sa nárok týchto oprávnených osôb podľa § 12, ak došlo k odňatiu prídely postupom uvedeným v odseku 1.

4. Vychádzajúc z uvedeného odporca konštatoval, že nebolo potrebné sa zaoberať možnosťou vydania nehnuteľností, prípadne riešenia nároku náhradou. Tiež nenariadil ohliadku na mieste, pretože zistením nesplnenia podmienok uvedených v § 4 ods. 1 a 2 zák. č. 229/1991 Zb. pri plnej akceptácii právnych názorov uvedených v citovaných rozsudkoch súdov vydanie nehnuteľností neprichádza v úvahu.

II.**Konanie na prvostupňovom súde**

5. Proti hore uvedenému rozhodnutiu odporcu podali navrhovatelia na Krajský súd v Bratislave opravný prostriedok. Krajský súd v Bratislave rozsudkom zo dňa 08.12.2005 č.k. 3Sp/21/2005-8 napadnuté rozhodnutie odporcu č.j. 131/92-PÚ/Pr-6/37/96/OPPaLH/Pi/2004/PÚ/Tk z 27.12.2004 potvrdil.

6. Na základe súdneho odvolania navrhovateľov z 10.01.2006 (č. 1. 10) Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením 21. februára 2007 č. k. 2Sž-o-KS 24/2006 napadnutý rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo dňa 08. decembra 2005, č. k. 3Sp 21/2005-8 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V svojom odôvodnení Najvyšší súd Slovenskej republiky vyslovil, že úlohou prvostupňového súdu bude sa vyporiadať s otázkou, kto je právnym nástupcom po zomrelom navrhovateľovi v 1. rade a len potom bude možné vo veci opätovne rozhodnúť.

7. Krajský súd ako súd prvého stupňa opätovne v novom konaní preskúmal napadnuté rozhodnutie odporcu v rozsahu podaného opravného prostriedku a po vykonanom prieskume dospel k názoru, že opravnému prostriedku navrhovateľov nemožno priznať úspech. Preto napadnuté rozhodnutie odporcu ako vecne správne potvrdil.

8. Predovšetkým po vykonanej citácii ustanovení § 244 a § 250g ods. 2 O.s.p., § 1 ods. 1, § 4 ods. 1 a 2, § 5 ods. 1 a 3, § 6 ods. 2, § 12, § 13 ods. 1 zák. č. 229/1991 Zb., ďalej § 38 ods. 1 až 3 zákona č. 330/1991 Zb. krajský súd zdôraznil, že rozhodnutím Konfiškačnej komisie v Bratislave č. 2051/a-b/I/46 z 22.09.1946 bol pôvodnému vlastníkovi J. a jeho manželke K. rod. H. ako osobám nemeckej národnosti v zmysle nariadenia SNR č. 104/1945 Zb. skonfiškovaný všetok poľnohospodársky majetok bez náhrady.

9. Povinnou osobou vo vzťahu k parc. č. X. evidovanej v k.ú. T. a vedeným v PKV č. X. v čase uplatnenia nároku (tzn. ku dňu 16.12.1992) bolo Roľnícke družstvo Zeleninárstvo a vo vzťahu k parc. č. X. a X. bývalý Hydinársky štátny majetok.

10. Po vykonanej rekapitulácii doteraz vykonaných úkonov pri poskytovaní súdnej a inej ochrany krajský súd poukázal na tú časť odôvodnenia odporcu, v ktorom zdôraznil právny názor judikovaný Najvyšším súdom Slovenskej republiky v rozsudku sp. zn. M-Sždov 3/2003 z 27. novembra 2003 k základnej otázke a podmienke pre úspešné uplatnenie reštitučného nároku, a to vo vzťahu k rozhodujúcemu obdobiu pri prechode nehnuteľností na štát v zmysle vládneho nariadenia 104/1945 Zb. Avšak v prejednávanej veci základná podmienka, že majetok musí prejsť na štát alebo na inú právnickú osobu v období od 25.02.1948 do konca roku 1989, v danom prípade vzhľadom na hore uvedené konfiškačné rozhodnutie vydané dňa 22.09.1946, tzn. pred uvedeným obdobím, podľa krajského súdu splnená nebola.

11. K námietke navrhovateľov, že sa odporca neriadil právnym názorom vysloveným v rozsudku sp. zn. 27S 145/999-16 a nenariadil vo veci ohliadku na mieste samom, krajský súd uviedol, že posúdenie, či k prechodu majetku na štát alebo na právnickú osobu došlo v rozhodujúcom období, je tou základnou zákonnou podmienkou, od ktorej sa odvíja ďalší procesný postup správneho orgánu, ako aj skúmanie zákonom predpokladaných ďalších podmienok pre zhodnotenie, či uplatnený nárok na vydanie nehnuteľnosti je s príslušným reštitučným zákonom súladný. Tiež krajský súd zdôraznil tú časovú súvislosť, že právny názor Najvyššieho súdu SR k otázke rozhodujúceho obdobia bol vydaný po vyhlásení rozsudku č. k. 27S 145/99-16 zo dňa 04.05.2000.

12. V poradí k ďalšej námietke, že odporca sa neriadil stanoviskom Správneho kolégia Najvyššieho súdu SR č. 45/1998, vyslovil krajský súd názor, že predmetné stanovisko sa nezaoberá otázkou rozhodujúceho obdobia, ani tým, či je pri posudzovaní reštitučného titulu možné ísť aj pred zákonom ohraničené rozhodujúce obdobie, ale naopak rieši otázku rozsahu poľnohospodárskeho majetku.

13. K otázke výkladu § 6 ods. 2 zák. č. 229/1991 Zb. krajský súd uviedol, že svojim obsahom ide o najpodstatnejšiu námietku navrhovateľov. Ďalej je doslovne citovaná relevantná časť odôvodnenia krajského súdu:

„Z dikcie ustanovenia § 6 ods. 2 zákona vyplýva obdobný postup pri vydávaní nehnuteľností ako je uvedený v odseku 1 v súvislosti s tam taxatívne menovanými reštitučnými titulmi aj v prípadoch, keď fyzickým osobám vznikol

nárok na vyňatie poľnohospodárskeho majetku spod konfiškácie podľa osobitných predpisov. Tu poznámka odkazuje na osobitný predpis, a to nariadenie Zboru povereníkov č. 26/1948 Zb., ktorým sa upravuje vyňatie poľnohospodárskeho majetku osôb maďarskej národnosti z konfiškácie, čo nejde o prípad pôvodných vlastníkov J. a K.K., ktorí boli osobami nemeckej národnosti a vo vzťahu k týmto sa potom vzťahuje ďalšia veta tohto zákonného ustanovenia, z ktorej vyplýva zaradenie aj ďalšieho okruhu osôb, ktorým vznikol nárok na vyňatie poľnohospodárskeho majetku z konfiškácie podľa osobitných predpisov a to pre účely tohto zákona aj štátnych občanov Slovenskej republiky majúcich trvalý pobyt na území SR, ktorým sa poľnohospodársky majetok skonfiškovoal a títo zároveň neboli odsúdení podľa osobitných predpisov. Tu zákon v poznámke 9a odkazuje práve na nariadenie SNR č. 104/1945 Zb. o konfiškovaní a urýchlennom rozdelení pôdohospodárskeho majetku Nemcov, Maďarov ako aj zradcov a nepriateľov slovenského národa v znení neskorších predpisov, podľa ktorého vládneho nariadenia vo vzťahu k pôvodným vlastníkom bolo konfiškačné rozhodnutie dňa 22.9.1946 č. 2059/a-b/I/46 vydané. Toto zákonné ustanovenie tu odkazuje ďalej aj tiež na poznámku 9b nariadenia SNR č. 33/1945 Zb. o potrestaní fašistických zločincov, zradcov a kolaborantov a o zriadení ľudového súdництва v znení neskorších predpisov. Uvedené je však potrebné ďalej aplikovať, tu vzhľadom na skutkové okolnosti konfiškácie pre prípad pôvodných vlastníkov, aj v spojitosti s 3 ustanovením § 38 ods. 3 zákona č. 330/1991 Zb., ktoré hovorí o vyňatí nehnuteľnosti z konfiškácií podľa osobitných predpisov s odkazom na § 1 ods. 1 písm. a/, b/ a c/ nariadenia č. 104/1945 Zb., avšak opäť za podmienky, že ich majetok bol skonfiškovaný rozhodnutím Konfiškačnej komisie alebo Zboru povereníkov po 25.2.1948 s výnimkou prípadov, ak by išlo o osoby súdne postihnuté podľa osobitných predpisov, čo už však nie je prípad pôvodných vlastníkov (nariadenie č. 33/1945 Zb.)“.

14. S problematikou intabulácie sa krajský súd vyporiadal tak, že podmienky prechodu vlastníctva na štát na základe konfiškačného rozhodnutia vydaného pred 25.02.1948 mohli nastať až dňom zrušenia intabulačného princípu, tzn. odo dňa účinnosti zákona č. 141/1950 Zb., tzn. odo dňa 01.01.1951.

III.**Odvolaie navrhovateľov/stanovisko odporcu****A)**

15. Vo včas podanom odvolaní z 30.11.2010 proti rozsudku prvostupňového súdu navrhovateľa prostredníctvom svojho právneho zástupcu poukázali na to, že rozsudok krajského súdu vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Taktiež tým, že krajský súd nepreveril, či sa správny orgán riadil prvým rozsudkom odvolacieho súdu, nevykonával dôkazy, ktoré súd nariadil a nespravoval sa právnym názorom odvolacieho súdu, týmto konaním krajský súd pochybil.

16. Ďalej navrhovateľa citovali nasledovnú pasáž z odôvodnenia prvého rozhodnutia správneho orgánu z 19.03.1999 zo str. 3 riadok 14:

„Krajský súd v Bratislave, v napadnutom rozsudku uvádza: „... ust. § 6 ods. 2 zákona 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov /ďalej len „zákon“/ neupravuje vyňatie majetku spod konfiškácie z hľadiska časového, a preto toto ustanovenie nemožno aplikovať bez použitia ďalších ustanovení zákona a osobitných predpisov, na ktoré zákon odkazuje. Z uvedeného vyplýva, že podľa § 4 ods. 1, 2 zákona právo na navrátenie vlastníctva k pozemkom môže uplatniť oprávnená osoba – štátny občan, ktorého majetok prešiel na štát alebo inú právnickú osobu v období od 25.2.1948 do 1.1.1990. ... Je zrejmé, že takto možno navrátiť vlastníctvo len k tým nehnuteľnostiam, ktoré prešli na štát konfiškáciou na základe rozhodnutia konfiškačnej komisie vydaného po 25.2.1948, čo v tomto nebolo splnené.“

17. Podľa navrhovateľov uvedený výklad zákona je nielen príliš zužujúci ale aj odporuje samotnému zákonu. Tento totiž má vo svojich ustanoveniach výslovne predpokladať, že nárok na vydanie majú aj osoby, ktorým bol majetok konfiškovaný pred dátumom 25.02.1948, ak spĺňajú ďalšie podmienky zákona.

18. Na podporu svojho názoru navrhovateľa uviedli nasledovné argumenty:

- i. ustanovenie § 6 ods. 2 zák. č. 229/1991 Zb. výslovne obsahuje riešenie k majetku, ktorý bol už pred rozhodným obdobím pridelený v rámci predpisov o pozemkových reformách a súčasne v administratívnom spise sú založené doklady o tom, že oprávnená osoba nebola odsúdená podľa osobitných predpisov, bola občanom ČSR, takže spĺňa všetky podmienky ustanovené zákonom,
- ii. zo Stanoviska č. 45/1998 Správneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky navrhovateľom vyplýva, že ustanovenie § 6 ods. 2 zák. č. 229/1991 Zb. rieši prípad, kedy sa obdobne ako podľa § 6 ods. 1 postupuje (teda vydajú sa nehnuteľnosti) aj ďalším osobám, ktorých nehnuteľnosti prešli na štát už pred 25. februárom 1948 podľa predpisov o konfiškácii podľa osobitných predpisov z roku 1945.

19. V závere odvolania navrhovateľa požadovali, aby odvolací súd napadnutý rozsudok prvostupňového súdu zmenil tak, že návrhu navrhovateľov v plnom rozsahu vyhovie a zaviazne odporcu na náhradu trov konania navrhovateľov, prípadne aby odvolací rozsudok prvostupňového súdu zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie.

B)

20. Slovenský pozemkový fond ako zúčastnená osoba vo svojom vyjadrení z 23.12.2010 (č. 1. 138) vyslovil, že trvá na svojom stanovisku prezentovanom na pojednávaní dňa 16.03.2010. Okrem toho odkázal v súvislosti s výkladom ustanovenia § 4 ods. 1 zák. č. 229/1991 Zb., týkajúceho sa rozhodujúceho obdobia, na rozsudky Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Sž-o-KS 261/2004 a sp. zn. M-Sždov 3/03, ktoré v celom rozsahu potvrdzujú správnosť stanoviska Slovenského pozemkového fondu

21. Súčasne Slovenský pozemkový fond vyslovil nesúhlas s právnym názorom navrhovateľov, pokiaľ ide o výklad ustanovenia § 6 ods. 2 zák. č. 229/1991 Zb., lebo toto ustanovenie nerieši posun rozhodujúceho obdobia, ale rozširuje len okruh oprávnených osôb, ktorým za predpokladu splnenia ďalších podmienok možno priznať status oprávnenej osoby.

V súvislosti s touto argumentáciou navyše Slovenský pozemkový fond zdôraznil účel citovaného zák. č. 229/1991 Zb. zakotvený v jeho preambule, tzn. zmierniť následky niektorých majetkových krívd, ku ktorým došlo voči vlastníkom poľnohospodárskeho a lesného majetku v období rokov 1948 až 1989, tzn. že aj pri aplikácii ustanovenia § 6 ods. 2

zák. č. 229/1991 Zb. je takto vymedzená doba od 25. februára 1948 do 1. januára 1990 rozhodujúca aj pre prípady konfiškácie majetku.

22. Záverom Slovenský pozemkový fond navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnutý rozsudok potvrdil a odvolaniu navrhovateľov nevyhovel.

C)

23. Z vyjadrenia odporcu z 29.03.2011 (č. 1. 145) vyplýva, že sa v plnom rozsahu stotožňuje s napadnutým rozsudkom krajského súdu. Na podporu týchto tvrdení iba poukázal na preambulu zák. č. 229/1991 Zb., v ktorej je zdôraznená náprava krívd v období rokov 1948 až 1989, nie oprava dôsledkov II. svetovej vojny.

24. Ďalej odporca v svojom vyjadrení uviedol, že aj keby rozhodnutie konfiškačnej komisie alebo Zboru poverenikov podľa nariadenia SNR č. 104/1945 Zb. SNR bolo vydané po februári 1948, okamih prechodu na štát bol ku dňu 01.04.1945 podľa citovaného nariadenia. Vzhľadom na uvedenú skutočnosť správny orgán neskúma rozhodné obdobie prechodu vlastníctva na štát, pretože sa uskutočnil na základe zákona, ale skúma, kedy v danom prípade bolo vydané administratívne rozhodnutie. V tomto prípade bolo konfiškačné rozhodnutie vydané dňa 22.09.1946, teda pred rozhodujúcim obdobím.

25. V závere svojho vyjadrenia odporca navrhol konajúcemu súdu, aby napadnutý rozsudok krajského súdu v plnom rozsahu ako vecne a právne správny potvrdil.

IV.

Právne názory odvolacieho súdu

26. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „Najvyšší súd“) ako odvolací súd (§ 10 ods. 2 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok v zmysle § 212 ods. 1 v spojení s § 246c ods. 1 O.s.p. v rozsahu odvolacích dôvodov postupom podľa zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej v texte rozsudku tiež „O.s.p.“). Po zistení, že odvolanie bolo podané oprávnenou osobou v zákonnej lehote (§ 204 ods. 1 O.s.p.) a že ide o rozsudok, proti ktorému je podľa ustanovenia § 202 v spoj. s § 250s O.s.p. podanie odvolania prípustné,

nenariadil vo veci pojednávanie (§ 250ja ods. 2 v spoj. s § 250l ods. 2 O.s.p.) a po neverejnej porade senátu jednohlasne (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch) dospel k záveru, že podanie odvolania nie je dôvodné, pretože napadnutý rozsudok je vydaný v súlade so zákonom, a preto ho podľa § 219 ods. 1 v spoj. s § 250l ods. 2 O.s.p. ako vecne správny vo výroku z nasledovných dôvodov potvrdil.

27. Najvyšší súd sa celkom stotožňuje so skutkovými závermi krajského súdu v tom rozsahu, ako si ich osvojil zo zistení uvedených správnym orgánom. Na druhej strane podstatou odvolania ako aj opravného prostriedku, ktorým sa navrhovatelia domáhajú preskúmania rozhodnutia odporcu, je právna otázka, či je možné vykladať ustanovenie § 6 ods. 2 zák. č. 229/1991 Zb. ako osobitné ustanovenie, ktoré rozširuje časovú pôsobnosť citovaného zákona aj pred rozhodné obdobie. Práve tento právny rámec vymedzuje aj potrebné medze skutkového zistenia.

28. Na prvom mieste po vyhodnotení závažnosti odvolacích dôvodov vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu a vo vzťahu k obsahu súdneho a pripojeného administratívneho spisu Najvyšší súd s prihliadnutím na ust. § 219 ods. 2 v spoj. s § 250l ods. 2 a § 246c ods. 1 O.s.p. konštatuje, že nezistil dôvod na to, aby sa odchýlil od logických argumentov a relevantných právnych záverov spolu so správnou citáciou dotknutých právnych noriem obsiahnutých v odôvodnení napadnutého rozsudku krajského súdu, ktoré vytvárajú dostatočné právne východiská pre vyslovenie výroku napadnutého rozsudku. Preto sa s ním stotožňuje v prevažujúcom rozsahu a aby nadbytočne neopakoval pre účastníkov známe fakty prejednáwanej veci spolu s právnymi závermi krajského súdu, Najvyšší súd sa v svojom odôvodnení následne obmedzí iba na rekapituláciu niektorých vybraných bodov odôvodnenia napadnutého rozsudku a doplnenia svojich odlišných, resp. doplňujúcich zistení a záverov zistených v odvolacom konaní (§ 219 ods. 2 v spoj. s § 250l ods. 2 O.s.p. umožňuje odvolaciemu súdu doplniť odôvodnenie prvostupňového súdu o ďalšie dôvody) najmä vo vzťahu k hore vymedzenej právnej otázke.

29. Z obsahu odvolania navrhovateľov vyplýva, že na prvom mieste broja proti argumentácii odporcu a výkladu krajského súdu, že právo na priznanie vlastníctva v zmysle zák. č. 229/1991 Zb. je možné priznať iba vtedy, ak k pozbaveniu vlastníckeho práva došlo v rozhodnom období, a na podporu tohto názoru poukazujú na stanoviska č. 45/1998 Správneho kolégia publikovaného v Zbierke rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu

Slovenskej republiky. K tejto argumentácii zaujal konajúci senát Najvyššieho súdu nasledujúcu argumentáciu.

30. Je nepochybné, že uvedené stanovisko č. 45/1998 Správneho kolégia vychádza z premisy preukázania statusu oprávnenej osoby osobou uplatňujúcou si reštitučný nárok, a následkom tohto právneho postavenia sú ďalej vyslovené právne názory:

„Podľa § 6 ods. 2 po preukázaní, že osoba uplatňujúca nárok je oprávnenou osobou podľa tohto ustanovenia, je potrebné vydať jej nehmuteľnosti uvedené v § 1 ods. 1 písm. a/ až c/ zákona, teda vrátane pôdy, ktorá tvorí lesný fond, avšak s obmedzením obsiahnutým v § 6 ods. 3, t. j. každej oprávnenej osobe vo výmere najviac 150 ha poľnohospodárskej pôdy alebo 250 ha všetkej pôdy (vrátane lesnej).“

Správne preto krajský súd analyzoval cieľ sledovaný týmto stanoviskom konštatovaním, že predmetné stanovisko sa nezaobera otázkou rozhodujúceho obdobia, ani tým, či je pri posudzovaní reštitučného titulu možné ísť aj pred zákonom ohraničené rozhodujúce obdobie, ale naopak rieši otázku rozsahu poľnohospodárskeho majetku.

31. Preto základnou a stále nezodpovedanou otázkou je tá, pri splnení akých podmienok získava osoba zákonodarcom uvedená v § 6 ods. 2 zák. č. 229/1991 Zb. a súčasne si uplatňujúca reštitučný nárok právne postavenie (status) oprávnenej osoby. Na základe uvedeného v stanovisku Správneho kolégia je preto nutné chápať argumentáciu vyslovenú prostredníctvom rozsudku Najvyššieho súdu sp. zn. M-Sždov 3/03 ako spresňujúcu. Z tohto rozsudku vyplýva, že teleologickým výkladom, tzn. sledovaním účelu reštitučného zákona (tu je najmä dôraz na odstránenie krívd v čase neslobody), nie je možné dospieť k záveru, že by všetky akty konfiškácie mali podliehať zámeru zákonodarcu vyslovenom v ustanovení § 6 ods. 2 zák. č. 229/1991 Zb., ale naopak iba tie akty, ktoré boli osobitnými zákonmi, napríklad prostredníctvom § 38 zákona č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, okresných úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách, vyňaté spod konfiškácie.

32. V zmysle ustanovenia § 250ja ods. 7 O.s.p. ďalej uvádza celý relevantný text odôvodnenia rozsudku sp. zn. M-Sždov 3/03:

„So zreteľom na obsah dovolania (dovolací dôvod) bolo úlohou súdu posúdiť, či a to osobitne so zreteľom na znenie § 6 ods. 2 zák. o pôde, obстоjí právny záver krajského súdu, že k vydaniu nehnuteľností neboli splnené podmienky resp., že vydaniu nepodliehajú tie nehnuteľnosti, ktoré prešli na štát pred rozhodným obdobím konfiškáciou, ak neboli spod konfiškácie vyňaté. Pri riešení tejto otázky, postupom uvedeným nižšie, mal súd na zreteli rozdiel medzi pojmom nárok na vyňatie majetku spod konfiškácie podľa osobitných predpisov a nárokom na vydanie nehnuteľnosti podľa zák. o pôde.

..... Citované ustanovenie [§ 6 ods. 2 zák. č. 229/1991 Zb.] nie je samostatnou normou komplexne riešiacou reštitučný nárok, nárok na vydanie nehnuteľnosti. Svojím obsahom len rozširuje okruh subjektov, definuje, a to stanovením kritérií, ďalšiu skupinu oprávnených osôb na vydanie nehnuteľností, a to tých, ktorí prišli o vlastníctvo k poľnohospodárskemu majetku konfiškáciou, a to za predpokladu, že im vznikol nárok na jeho vyňatie podľa osobitných predpisov. Ako neúplné (vymedzujúce len nový subjekt súladne s odsekom 1) s väzbou na spôsob straty vlastníctva konfiškáciou s tým, že oprávnenou osobou je len ten z nich, ktorému súčasne vznikol nárok (podľa osobitných predpisov) na vyňatie spod konfiškácie a nebol odsúdený.

Samo osebe, nie je osobitným predpisom zakladajúcim a vymedzujúcim nárok vyňatia majetku spod konfiškácie z hľadiska vecného, časového a ďalších hľadísk. Neupravuje predpoklady vyňatia spod konfiškácie, ale len predpoklady po stránke subjektu, jeho neopomenuteľné znaky, vlastnosti subjektu, ktorý prišiel o vlastníctvo konfiškáciou. pre vydanie nehnuteľnosti. Nevymedzuje predmet vydania ani ďalšie predpoklady, právne skutočnosti, na základe ktorých nárok na vydanie a v akom rozsahu vzniká. Takto toto ustanovenie ako neúplné (jednoznačne blanketného charakteru) nemožno aplikovať bez použitia ďalších ustanovení zák. o pôde a tiež bez použitia osobitných predpisov, na ktoré odkazuje – predpisy upravujúce podmienky vyňatia spod konfiškácie.

Za tohto stavu, keď sa v § 4 ods. 1 zák. hovorí (voľne povedané), že oprávnenou osobou na vydanie nehnuteľnosti je štátny občan, ktorého majetok prešiel na štát (spôsobom uvedeným v 6 ods. 1) v dobe od **25. februára 1948 do 1. januára 1989** a keď pri vydaní nehnuteľnosti podľa § 6 ods. 2 sa postupuje obdobne, je treba mať za to, že uvedená doba je tiež podmienkou pre vydanie nehnuteľnosti, ktoré prešli na štát konfiškáciou.

Ustanovenie § 6 ods. 2 to už úvodom požaduje súčasne a to dominantne stanovuje, že má ísť (len) o prípady, keď i) prípady keď fyzickým osobám (tie ako oprávnené vymedzuje ďalej) vznikol nárok na vyňatie podľa osobitných predpisov. Toto platí zvlášť aj preto, že je to súladné s účelom zákona. Účelom zákona, ako sa výslovne hovorí v preambule, je zmierniť

následky niektorých majetkových krívd, ku ktorým došlo v období rokov 1948 až 1989, teda v období tzv. komunistickej nadvlády. Ustanovenie § 6 ods. 2, ani časťou vymedzujúcou oprávnenú osobu, účel zákona neprekročilo. Napokon, túto časť nemožno oddeliť od veliacej prvej vety a ani ďalších všeobecných ustanovení systematicky usporiadaných za účelom určenia podmienok na odstránenie niektorých krívd, ku ktorým došlo v limitovanom časovom období. Iný výklad by odporoval logickému mysleniu. Nemožno totiž súčasne tvrdiť, že neplatí časový limit uvedený v § 4 ods. 1, a tiež aj v odseku 2 a pritom navrhovateľku, ktorej majetok nebol konfiškovaný (ale len jej predchodcom) považovať za oprávnenú osobu....

Strata vlastníctva konfiškáciou na základe predpisov z roku 1945, (Nar. vl. č. 104/1945 SNR), ktorými sa po vojne riešili majetkové pomery osôb nemeckej, maďarskej národnosti a osôb považovaných za zradcov a nepriateľov slovenského národa, nebola zásadne produktom komunistickej nadvlády.

Pre účely zákona o pôde sa takto stali zreteľa hodné len niektoré tie straty poľnohospodárskeho majetku konfiškáciou, ktoré dotknutým osobám vznikli z aplikácie týchto predpisov v rozhodnom čase alebo keď nedošlo k uspokojeniu právne založených nárokov na vyňatie spod konfiškácie.

*Za osobitné predpisy, ktoré má na mysli ustanovenie § 6 ods. 2 zák. (so zreteľom na vecnú súvislosť aj vysvetlivky), treba považovať predovšetkým zák. č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, okresných úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách, a to v ustanovení § 38 ods. 1 a 2. Týmto predpisom došlo (fakticky k využitiu zmocnenia stanoveného v § 1 ods. 11 nar. vl. č. 104/1945 Zb.) a k **zákonnému** vymedzeniu ďalších nárokov (po vecnej stránke) na vyňatie poľnohospodárskeho majetku spod konfiškácie, ako dovtedy len pre osoby maďarskej národnosti upravovalo len nar. č. 26/1948 Zb. SNR.*

*Takto vydaniu v režime zák. o pôde podliehali len tie nehnuteľnosti, ktoré prešli na štát konfiškáciou na **základe rozhodnutia** konfiškačnej komisie alebo Zboru povereníkov **vydaného po 25. februári 1948** s výnimkou prípadov, ak išlo o osoby postihnuté podľa osobitných predpisov (§ 38 ods. 3 zák. č. 330/1991 Zb.) Konfiškačné rozhodnutia už mohli niesť pečať komunistickej perzekúcie, ak však išlo o osoby odsúdené, táto domnienka neplatí.“*

33. Aj pre Najvyšší súd je z ustanovenia § 38 ods. 3 zák. č. 330/1991 Zb. nepochybné, že:

*Z konfiškácie podľa osobitných predpisov [odkaz na § 1 ods. 1 písm. a), b) a c) nariadenia SNR č. 104/1945 Zb. SNR v znení neskorších predpisov] **sa vynímajú**, ak nejde o prípady uvedené v odsekoch 1 a 2, a vydajú sa [odkaz na § 6 zákona č. 229/1991 Zb.] v rozsahu podľa odseku 1 nehnuteľnosti, ktoré boli skonfiškované na základe rozhodnutia konfiškačnej komisie alebo Zboru povereníkov vydaného po 25. februári 1948 s výnimkou prípadov, ak by išlo o osoby súdne postihnuté podľa osobitných predpisov [odkaz na nariadenie SNR č. 33/1945 Zb. SNR o potrestaní fašistických zločincov, okupantov, zradcov a kolaborantov a o zriadení ľudového súdnictva]. O vyňatí rozhodujú obvodné pozemkové úrady.*

34. Hore ustanovené konfiškačné predpisy mali nasledovný text:

Podľa § 1 ods. 1 písm. a) nar. č. 104/1945 Zb. SNR sa s okamžitou platnosťou a bez náhrady konfiškujú pre účely pozemkovej reformy pôdohospodársky majetok na území Slovenska, ktorý je vo vlastníctve okrem iného aj osôb nemeckej národnosti bez ohľadu na štátnu príslušnosť.

Podľa § 1 ods. 5 nar. č. 104/1945 Zb. SNR pre posúdenie príslušnosti k nemeckej alebo maďarskej národnosti je rozhodujúcim najmä jazyk používaný v rodinnom styku, alebo príslušnosť k maďarskej alebo nemeckej politickej strane po 29. septembri 1938, alebo priznanie národnosti pri niektorom sčítaní ľudu po roku 1929.

35. Je celkom jednoznačné nielen vzhľadom k historickému ale aj k právnenému hodnoteniu minulosti (najmä vzhľadom k zákonu č. 125/1996 Z.z. a zákonu č. 553/2002 Z.z.), že v období od 25. februára 1948 až do konca roku 1989 dochádzalo k vedomému alebo hrubému porušovaniu základných princípov demokratického právneho štátu, medzinárodných zmlúv ako aj zákonnosti na viacerých úsekoch aplikácie práva, k výskytu neprimeranej tvrdosti v používaní represie proti nositeľom iných názorov, k cieľavedomému ničeniu tradičných hodnôt európskej civilizácie, národných a náboženských práv, k zničeniu tradičných princípov vlastníckeho práva, a to prostredníctvom prenasledovania alebo hrozbou perzekúcie voči nim samotným i rodinám a blízkym. Uvedená charakteristika obdobia od 25. februára 1948 až do konca roku 1989 je súhrne označované ako obdobie neslobody.

36. Naopak obdobie od konca druhej svetovej vojny až po 25. február 1948 takéto znaky negatívne poňatého výkonu štátnej moci a politickej perzekúcie vtedajšieho štátneho režimu proti jednotlivcovi nenesie, resp. mu ani historické analýzy neprisudzujú. Je síce pravdou, že v tomto období boli prijaté prezidentské dekréty, ktoré mimoriadnou právnou formou zasiahli do právnych vzťahov určitých skupín jednotlivcov. Avšak právny názor, že dekréty č. 12/1945 Zb. a č. 108/1945 Zb. sa mohli stať prostriedkom politickej perzekúcie a vyvolať krivdy v zmysle zák. č. 229/1991 Zb., je možné zaujať iba pre tie právo-aplikačné akty z nich vychádzajúce až po dátume 25. februára 1948, tzn. vo forme konfiškačných výmerov vydávaných príslušnými konfiškačnými komisiami alebo Zborom povereníkov.

37. Vo svetle uvedených argumentov je potom správny záver odporcu potvrdený krajským súdom, že rozhodnutie Konfiškačnej komisie v Bratislave č. 2051/a-b/I/46 z 22.09.1946 nespĺňa zákonom stanovené podmienky na vyňatie nárokovanej nehnuteľnosti z konfiškácie podľa osobitných predpisov. Rovnako je správny výklad ustanovenia § 6 ods. 2 zák. č. 229/1991 Zb., lebo toto ustanovenie, ako správne poukazovali niektorí účastníci, nerieši posun rozhodujúceho obdobia pred dátum 25. február 1948, ale rozširuje len okruh oprávnených osôb, ktorým za predpokladu splnenia ďalších podmienok možno priznať status oprávnenej osoby.

38. Ďalšiu námietku, že krajský súd nepreveril, či sa správny orgán riadil prvým rozsudkom odvolacieho súdu, nevykonával dôkazy, ktoré súd nariadil a nespravoval sa právnym názorom odvolacieho súdu, týmto konaním krajský súd pochybil, musel Najvyšší súd vyhodnotiť ako nedôvodnú. Je celkom jednoznačné, a navrhovatelia na to aj poukazovali, že hlavným odvolacím dôvodom je nesprávne právne posúdenie veci. Správne krajský súd konštatoval, že posúdenie, či k prechodu majetku na štát alebo na právnickú osobu došlo v rozhodujúcom období, je tou základnou zákonnou podmienkou, od ktorej sa odvíja ďalší procesný postup správneho orgánu vrátane vymedzenia a pripustenia dôkazných prostriedkov, na preukázanie nárokov oprávnených osôb. Nakoľko bol vyslovený správny právny názor, že navrhovateľov nie je možné označiť za oprávnené osoby z titulu aktívnej legitímácie, že nespĺňajú podmienku prechodu majetku na štát alebo na právnickú osobu v rozhodujúcom období, potom ďalšiemu zisťovaniu podkladov pre rozhodnutie vo veci (vrátane dôkazných prostriedkov) bránila zásada hospodárnosti správneho konania.

39. Na základe zisteného skutkového stavu, uvedených právnych skutočností, po vyhodnotení námietok navrhovateľov a stanoviska nielen odporcu ale aj zúčastnenej osoby, ako aj s prihliadnutím na závery obsiahnuté v svojich predchádzajúcich rozhodnutiach, najmä už v citovanom rozhodnutí sp. zn. M-Sždov 3/03, pri ktorom Najvyšší súd nezistil žiaden relevantný dôvod, aby sa od neho odchýlil (napríklad zásadná zmena právneho prostredia, zistenie odlišného skutkového stavu alebo prijatie protichodného zjednocovacieho stanoviska), s osvojením si argumentácie krajského súdu postupom podľa § 219 ods. 2 O.s.p. s oznámením termínu vyhlásenia rozsudku postupom podľa § 156 ods. 1 a 3 O.s.p. rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku rozsudku.

40. O trovách odvolacieho súdneho konania rozhodol Najvyšší súd podľa § 224 ods. 1 v spojitosti s § 250k ods. 1 a § 246c ods. 1 O.s.p., podľa ktorého iba úspešný navrhovateľ má právo na náhradu trov tohto konania, čo v tomto súdnom prieskume nenastalo.

41. Vo vzťahu k možným nárokom na náhradu trov konania zúčastnených osôb si Najvyšší súd v zmysle § 250 ods. 1 veta druhá O.s.p. osvojil extenzívny výklad ustanovení Občianskeho súdneho poriadku, ktoré toto právo priznávajú iba účastníkom súdneho konania, kam výslovne priradujú iba žalobcu a žalovaného. Najvyšší súd preto už dlhodobo deklaruje, že právo na náhradu trov súdneho konania prislúcha pri splnení ďalších podmienok aj zúčastneným osobám.

Nakoľko však v prejednávanej veci bol zúčastnenou osobou Slovenský pozemkový fond, od ktorého sa oprávnené očakáva na základe pôsobnosti mu zverenej zákonom, najmä § 34 zák. č. 330/1991 Zb., vo svojej réžii bude vykonávať činnosti vo verejnom záujme vrátane postavenia zúčastnenej osoby v správnom súdnictve, Najvyšší súd mu, napriek úspechu jeho argumentácie v odvolacom konaní, právo na náhradu trov konania nepriznal.

42. Najvyšší súd v prejednávanej veci v súlade s ust. § 250ja ods. 2 O.s.p. rozhodol bez pojednávania, lebo nezistil, že by týmto postupom bol porušený verejný záujem (vo veci prebehlo na prvom stupni súdne pojednávanie, pričom účastníkom bola daná možnosť sa ho zúčastniť), nešlo o vec v zmysle § 250i ods. 2 O.s.p. (úprava reštitučných nárokov ako aj procesných oprávnení účastníkov tohto konania je spojená s verejnoprávnymi vzťahmi), v konaní nebolo potrebné v súlade s ust. § 250i ods. 1 O.s.p. vykonať dokazovanie a z iných dôvodov nevznikla potreba pojednávania nariadiť.

43. V prejednávanej veci Najvyšší súd Slovenskej republiky v oblasti ukladania alebo rušenia súdnych poplatkov v zmysle § 12 zák. č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch nevyužil svoje oprávnenie vzhľadom na oslobodenie navrhovateľov v zmysle ustanovenia § 4 ods. 2 písm. u) a odseku 4 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov.

Poučenie: Proti tomuto rozhodnutiu **nie je** prípustný opravný prostriedok (§ 246c ods. 1 O.s.p.).

V Bratislave 14. februára 2012

Ing. JUDr. Miroslav Gavalec PhD., v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia:

Lubica Kavivanovová